

HET BESTE UIT
TWEE WERELDEN

Het verhaal van Ernst Kraft van Ermel EEN KIND EN EEN KOFFER

DOOR PETER HUIJS, BTH-THINKPICTURES

‘Mijn vader was erg muzikaal, kon schitterend viool spelen. En zo jong als ik was – ik moet een jaar of vier, vijf zijn geweest – toch herinner ik me levendig dat hij buiten op de veranda stond, in niet meer dan zijn pyjama-broek, want het kon daar zo warm zijn. En dan speelde hij, prachtige stukjes, wel vaak steeds hetzelfde, want hij moest oefenen. Maar voor een kind van vijf duurt dat veel te lang, ik wilde met hem spelen, ik wilde zijn aandacht, ik trok aan zijn broek. Hij keek me dan aan, alsof hij in gedachten verzonken nog de muziek hoorde, tot hem iets inviel. “Ernstje,” zei hij, “kom, ga jij daar eens staan.” Mijn vader wees naar een plek honderd meter verderop. En dan moet je heel goed luisteren of ik het goed speel. Luister maar heel goed of ik geen fouten maak, en dan kom je het me daarna vertellen...’

Hij wilde natuurlijk van mij af zijn, maar zo leerde ik wel luisteren, en zo leerde hij mij viool spelen. En wel zo dat ik later met een klein orkest voor de radio moest spelen, staand op een krukje, want anders kwam ik niet dicht genoeg bij de microfoon!’

DE KLEINE JONGEN, DIE GEEN PASPOORT HAD MAAR WEL EEN KOFFER, KREEG EEN POORT NAAR EEN ZEKERE TOEKOMST. HIER VOLGT ZIJN VERHAAL.

Ernst Kraft van Ermel won afgelopen zomer de Verhalenwedstrijd die Nusantara had uitgeschreven, als voorloper op het project *Schatgraven*, waarop we in een latere editie van *Moesson* nader zullen ingaan. Op 15 augustus jongstleden droeg hij op de begraafplaats Hilversum op uitnodiging van de zorg- en verpleeginstelling Nusantara een verhaal voor, tijdens de Nederlands-Indië herdenking. Op die dag herdenkt Nederland officieel alle slachtoffers van de Japanse onderdrukking in Zuidoost-Azië. 15 Augustus 1945 is ook de dag dat er in het voormalig Nederlands-Indië een zware periode aanbrak, niets minder dan een burgeroorlog, die veel zware trauma's achterliet. Slepnd langzaam maar ongemeen heftig kwam er, na een lange en troebele periode van twaalf jaar, een einde aan de zeer vertrouwde

band tussen de Nederlandse samenleving en het voormalig Nederlands-Indië, nadat de Indonesische regering in december 1957 alle Nederlanders staatsgevaarlijk had verklaard en alle Nederlanders definitief het land moesten verlaten. Dat is door praktisch alle Indische Nederlanders als zeer pijnlijk ervaren. Voor de kleine Ernst is het dubbel traumatisch. Op 12 april 1956 verliest hij zijn vader, een week voor hij zeven wordt. In de jonge republiek Indonesië is voor hem geen toekomst. En toch is de reeks gebeurtenissen die volgt, en de zorg en toewijding van zijn halfbroer en diens vrouw een zegening gebleken. De kleine jongen, die geen paspoort had maar wel een koffer, kreeg een poort naar een zekere toekomst. Hier volgt zijn verhaal.

GA TERUG NAAR JE EIGEN LAND...

Door Ernst Kraft van Ermel

1956. Ik kan me niet herinneren dat mijn vader is overleden en begraven, maar wel dat hij in het ziekenhuis in Pontianak op sterven lag. Dat was meteen de laatste keer dat ik hem zag.

Begin vijftiger jaren werd mijn vader, die al ruim boven de vijftig was, *warga negara*, Indonesisch staatsburger. Hij kreeg spijt van zijn beslissing toen hij zag hoe snel het Indonesisch nationalisme oprukte. Helemaal toen hij begin 1956 ziek werd en zijn dood voorvoelde. Welke toekomst zouden dan zijn jonge, ongeletterde Soendanese vrouw, zijn dochtertje van vier en zijn zontje van zes met een bijzonder Nederlandse achternaam, Kraft van Ermel, tegemoet zien in de jonge Indonesische Republiek?

Een snibbige ‘tante’, een kennis van mijn vader, bracht me met een KPM-boot naar Tandjoeng Priok. Mijn halfbroer Wayland, die

nu de voorgedij over mij had, bracht me naar Ke-majoran, een betrekkelijk arme wijk in Djakarta. Zijn vrouw Tatje – zelf hadden zij geen kinderen – ontving me liefdevol en al snel voelde ik me thuis bij hen. Aangezien er geen Nederlands onderwijs meer was, zo vertelde Wayland het mij destijds, zat ik als enige niet-Chinees op Sekolah Hin An, waar ik elke ochtend met mijn klasgenoten langs een levensgroot schilderij van Mao Tse-toeng moest paraderen. Een aantal weken daarna kwamen mijn moeder en mijn zusje Sylvie over uit Pontianak.

In december 1957 werden alle Nederlandse bedrijven door de Indonesische regering genationaliseerd en ontstond er chaos bij de Nederlands de ambassade, omdat in korte tijd alle Nederlanders en Indo's het land uit moesten. Het 'INDONESIA MERDEKA!', 'ALLE BELANDA'S ERUIT!' en zelfs 'DOOD AAN ALLE BELANDA'S!' zag ik steeds meer op muren bij mij in de buurt gekalkt. Vriendjes met wie ik

nog de dagen ervoor had gespeeld, schreeuwden mij toe: ‘Hey, Belanda-Indo, ga terug naar je eigen land!’ Het werd steeds grimmiger en beangstigender.

Wayland heeft dagen lang in de brandende zon bij de HC (Hoge Commissariaat te Djakarta) tussen honderden repatrianten gestaan om voor mij officiële uitreisdocumenten te krijgen, maar tevergeefs. De uitputting nabij verzon hij een list.

Vlak voor de vertrekdatum nam hij me mee naar Pasar Baroe en we kochten daar een bruine leren koffer waar ik als kleine achtjarige met opgetrokken knieën er net in paste. Thuis hoorde ik van Wayland het hoe en waarom. ‘Ernst, ik heb onze vader beloofd om jullie drietjes naar Holland mee te nemen. Omdat ik geen uitreisdocumenten voor jou heb kunnen krijgen, probeer ik op de volgende manier jou mee te nemen. Helaas moeten Sylvie en je moeder voorlopig achterblijven. Dit is heel verdrietig natuurlijk. Maar in Holland zullen we al-

FOTO: JOYCE BRILLEMAN

BEZOEK ONZE VOLLEDIG VERNIEUWDE SITE: WWW.NUSANTARA.NL

les eraan doen om beiden over te laten komen. Luister goed naar mij: straks in Tandjoeng Priok moet je gewoon samen met de negen kinderen van Tante Letje en Oom Frans de loopplank oplopen. Je moet dan net doen of je bij dat gezin hoort. Niet bang zijn, trap maar een beetje lol met die kinderen. Zoek dan rustig een plek aan de reling om Sylvie en mama te groeten, maar niet al te opvallend. Ga in ieder geval geen "mama" roepen. OK? Binnen de territoriale wateren van Indonesië werd er regelmatig gecontroleerd op eventuele verstekelingen: de zogenaamde sloepenrol. Als

we hoorden dat er controle was, dan moest ik snel in foetushouding in de bruine leren koffer gaan liggen. Tatie dekte me toe met een paar kledingstukken en schoof dan de koffer snel onder de brits. Ik moest rustig ademen, wat moeilijk was met zo weinig zuurstof, en me vooral niet bewegen. Door de hitte in de hut, de angst voor ontdekking én de angst naar Indonesië teruggestuurd te worden, kwam ik na de controle drijfmat uit de koffer. Buiten de territoriale wateren besloot Wayland mij bij de kapitein, een vriendelijke Schot, te melden. Hij was verbaasd, toen hij met een

kleine, achtjarige verstekeling werd geconfronteerd. Hij luisterde naar Waylands relaas en zei daarna zonder enige aarzeling: 'Meneer Kraft, u denkt toch niet dat ik deze jongen naar Indonesië terugstuur? In IJmuiden moet u zich direct melden bij de autoriteiten. Bovendien zei u net dat in de Nederlandse wet staat: "Waar de voogd is, dient het kind te zijn en waar het kind is, dient de voogd te zijn." Nou, dan zie ik het positief voor u en uw kind in.'

Aldus geschiedde, maar helaas is het nooit gelukt Sylvie en mijn moeder naar Nederland te krijgen.

Tot mijn achttiende was ik stateloos en mocht ik niet naar het buitenland. Pas op mijn achttiende verjaardag kon ik een Nederlands paspoort aanvragen en kon ik voor het eerst naar Italië: Lago d'Iseo. In Verona zag ik de *Aida*, met echte olifanten op het toneel.

Aan dat meer zonde ik voor het eerst als Nederlands staatsburger een lief Italiaans meisje met zwartgolvend haar, maar dat is een ander verhaal...

HET BESTE UIT TWEE WERELDEN

INDISCHE GASTVRIJHEID IS VANZELFSPREKEND

Zoekt u voor uzelf of voor familie een plek waar de verzorgers het leven en behoeften van ouderen echt kennen en begrijpen? Zoekt u een thuis waar het respect, de kwaliteit en het persoonlijk aspect meetellen?

U VINDT DIT IN ONZE WOONZORGEN VERPLEEGHUISCENTRA

Wij leveren professionele intramurale- en extramurale zorg vanuit de Indische achtergrond en cultuur. Vanzelfsprekend op basis van persoonlijke invulling en vrijheid om eigen keuzes te maken voor uw dagindeling. Met aandacht en ruimte voor herinneringen en activiteiten aan Nederlands-Indië. En als expertisecentrum zijn onze medische kennis en verpleging helemaal afgestemd op de cultuurspecifieke eigenheid van de

Aziatisch-Indische mens. Bij Nusantara vindt u de gezelligheid en saamhorigheid van de Indische gemeenschap. Spontaneïteit en gastvrijheid, 'net als thuis', waar de familiesfeer duidelijk tot uitdrukking komt.

U ruikt, proeft, voelt en hoort het voormalig Nederlands-Indië, die herinneringen van vroeger doen herleven. Dit alles vindt u terug in de activiteiten die wij organiseren, zoals muziek- & dans-, kumpulan- en makan-activiteiten.

BENT U GEÏNTERESSEERD?

Bel ons op telefoonnummer (055) 534 00 10 of stuur een e-mail info@nusantara.nl.

www.nusantara.nl

PATRIA
Ceintuurbaan 281
1402 HM Bussum
T (035) 6926111

RUMAH MELATI
Raemdonckstraat 76
1336 AL Almere
T (036) 529 62 97

RUMAH SAYA
Klein Hattem 34
7339 HJ Ugchelen
T (055) 534 00 10

Ja,
ik word
abonnee!

12 x moesson voor € 47,65

én krijg het boek *Een ongeduldig verlangen* van Willem Nijholt cadeau!*

*Deze aanbieding geldt zolang de voorraad strekt, alleen voor postadressen in Nederland en als u het afgelopen jaar geen abonnee geweest bent.

PASAR
MALAM RIJSWIJK

Koop uw kaartje met korting op de website!

5 & 6 november

za. 12:00 - 22:00 uur
zo. 12:00 - 20:00 uur

Oriëntaalse markt - Lekker eten - Spetterende optredens

Xanur

Resett

Ben Heart

Bali Ayu Budaya

Dansgroep OrchiDee

Riem de Wolff

DE BROODFABRIEK RIJSWIJK | 070 307 59 00

PASARMALAMRIJSWIJK.NL